

Charles de Mooij

Museum is er voor het publiek

Charles de Mooij, de nieuwe directeur van het Noordbrabants Museum. (Foto: Olaf Smit)

‘Velen denken dat een museum er is voor de kunst. Het museum is er voor het publiek.’ Met tentoonstellingen als ‘Knus’ en ‘Wauw’ heeft Charles de Mooij (50) zijn visitekaartje al afgegeven als nieuwe directeur van het Noordbrabants Museum.

Toen de toenmalige directeur van het Noordbrabants Museum, Margriet van Boven, in 1985 op zoek was naar een historicus, kwam – dankzij een tip van ‘zijn’ Tilburgse hoogleraar prof. H. van den Eerenbeemt – Charles de Mooij, in die tijd geschiedenisleraar in Etten-Leur, Roosendaal en Bergen op Zoom, in beeld. In 1998 hoofdconservator geworden, en sinds 2000 adjunct-directeur, was hij min of meer vanzelfsprekend de man om Jan van Laarhoven op te volgen, nadat die om privé-redenen zijn functie als directeur van het museum dit jaar besloot neer te leggen. Charles de Mooij met een lach zelf over zo’n carrière: ‘Ik heb niet veel geld aan postzegels voor sollicitatiebrieven uitgegeven...’

Cum laude

Charles de Mooij is geboren in Bergen op Zoom (1957). Hij studeerde geschiedenis in Utrecht. Na ondertussen zijn ‘onderwijs-aantekening’ te hebben gehaald, is hij al tijdens zijn studie les gaan geven, in Roosendaal. De dag nadat hij was afgestudeerd wachtte hem meteen de militaire dienst. Na zijn dienst kon hij aan de slag in Etten-Leur, Roosendaal en Bergen op Zoom, waar hij tijdelijke vacatures opvulde. Het onderwijs was niet echt zijn ambitie. ‘In die tijd was je blij dat je een baan had,’ verklaart Charles de Mooij. Om er direct aan toe te voegen: ‘Maar ik heb het met veel plezier gedaan.’

De keuze voor het Noordbrabants Museum – toen nog in de Bethaniëstraat – viel hem dan ook niet eens zo gemakkelijk. ‘Ik had op dat moment net uitzicht op een vaste baan.’ Het werd Den Bosch. ‘Tot op de dag van vandaag heb ik er geen spijt van gehad.’ Dat geldt trouwens ook voor zijn keuze om geschiedenis te gaan studeren. ‘Ik denk dat ik dat op mijn achtste al wist.’ Hoe? ‘Gewoon, zoals een ander piloot wilde worden.’

Ter nadere verklaring: ‘Ik heb geschiedenis altijd interessant gevonden. Ik ben altijd geïnteresseerd geweest in lokale en regionale geschiedenis.’ In de historie van Bergen op Zoom vond hij dan ook het onderwerp van zijn proefschrift, waarop hij in 1998 in Nijmegen bij prof. Spiertz cum laude promoveerde. Voor zijn boek over de religieuze ontwikkelingen

in Bergen op Zoom tussen 1577 en 1795 bedacht hij een leuke titel: *Geloof kan BERGEN verzetten*.

Het is een dikke pil geworden, waarvan de oplage, naar is gebleken, terecht groter was dan normaal. 'Op een stuk of vijftig na zijn alle 1500 exemplaren verkocht. Dat is ongebruikelijk voor een dissertatie.' Dat zijn boek het zo goed deed is mede te danken aan de vlotte stijl waarin het is geschreven. 'Ik heb het geschreven met het idee, dat ook mijn moeder het moest kunnen lezen.' Want: 'Waarom moeilijk als het ook makkelijk kan?! Ik ben altijd bezig teksten te ontdoen van jargon. Je zal in dit museum dan ook geen moeilijke teksten aantreffen.'

Goed teken

De vraag of hij de vanzelfsprekende opvolger van Jan van Laarhoven was, is aan Charles de Mooij niet besteed. Maar hij hecht eraan te zeggen dat hij het met Jan van Laarhoven – in november 2000 gekomen – heel goed kon vinden. 'Het zijn zeven heel plezierige jaren geweest. We hebben veel gelachen. Dat is een goed teken. Inhoudelijk zaten wij op één lijn. Over wezenlijke dingen zijn we het nooit oneens geweest. We hadden allebei dat onderwijzende, iets educatiefs. Er zijn mensen die denken dat een museum er is voor de kunst. Het museum is echter iets voor het publiek. Die opvatting deelden wij.'

'Ons is wel de vraag gesteld: is dit kunst of geschiedenis. Van oorsprong is ons museum een historisch fenomeen, waar de kunst bij is gekomen. Daarmee is het een cultuurhistorische instelling geworden. We hebben geprobeerd een programma te maken waarin alle aspecten vertegenwoordigd waren. Waarbij we twee uitgangspunten hadden: wat wil het publiek zien en wat willen wij, dat het publiek ziet. Altijd vanuit het principe wat het museum móét laten zien. Daarbij hebben we niet alleen ingezet op tentoonstellingen voor bepaalde groepen, maar geprobeerd alle groepen aan hun trekken te laten komen. We willen vooral geen *highbrow* museum zijn.'

Research

Als iets dat duidelijk heeft gemaakt dan zijn het wel de tentoonstellingen 'Knus', over de jaren 50, en 'Wauw', over de jaren 70. Al was er ook de nodige kritiek: 'Je haalt wat ouwe rommel van de *Kringloop* en klaar is Kees. Wie zo denkt doet onrecht aan de research, die bij zo'n tentoonstelling net zo belangrijk is als voor een alom geprezen expositie als 'In Buscoducis'. Maar het is net als bij een gedegen artikel in tijdschrift of krant, waaraan veel onderzoek ten grondslag ligt: als lezer hoeft je niet te

De tuin van het Noordbrabants Museum.

Historicus Charles de Mooij publiceerde ook over de geschiedenis van 's-Hertogenbosch. 's-Hertogenbosch binnenskamers' verscheen in 1999 met een bijdrage van De Mooij over de Bossche regentenfamilie Copes.

'Wauw', tentoonstelling voor een breed publiek. (Foto: Olaf Smit)

weten hóe verantwoord het is; áls het maar verantwoord is. 'Wauw' is tot stand gekomen met medewerking van het *Nationaal Archief* en *vPRO/Geschiedenis-tv*, ook allemaal mensen met een wetenschappelijke achtergrond. Maar dat hoeft je niet te laten merken.'

Afgezien van de presentaties in het Van Goghmuseum in Amsterdam, was 'Knus' met 165.000 bezoekers de drukst bezochte tentoonstelling van Nederland, 'een bezoekersaantal dat voor een historische tentoonstelling al helemaal bijzonder is'. 'Wauw' onderscheidt zich in die zin van 'Knus' dat het minder onderwerpen omvat, maar wel meer de diepte in gaat. 'De jaren 70 waren veel politieker dan de jaren 50. Dat element is er veel nadrukkelijker in gestopt.' Blijft nochtans de vraag: hoe kom je op het idee om een tentoonstelling als 'Knus' te maken? Charles de Mooij: 'Op een vrijdagmiddag kwamen Jan van Laarhoven en ik te praten over de jaren 50 als een aangename tijdsperiode. Opeens viel het woord knus. We kwamen tot de conclusie dat de jaren vijftig met begrippen als 'een saaie tijd' en 'de periode van Drees', ondergewaardeerd werden. En toen was

het al gauw: daar moeten we een tentoonstelling van maken.'

'Aksie'

'Na 'Knus' hoorden we geluiden als: en nu zeker de jaren 60. Van de jaren 60 kun je zeggen, dat er veel idealen werden geponeerd. De idealen van de jaren 60 werden echter in de revolutionaire jaren 70 in de praktijk gebracht. Veranderde in de jaren 60 niet veel, in de jaren 70 kwamen nieuwe ideeën als een vloedgolf over Nederland heen gestort. De jaren 70 kenmerkten zich bovendien door enorme tegenstellingen: enerzijds veel lawaai op straat, de provo's voorop, anderzijds een hang naar gezelligheid, die thuis wordt gezocht. Enerzijds de tijd van het stencilapparaat, die actie wilde – in die tijd natuurlijk gespeld: aksie – en aan de andere kant de tijd van de fonduestellen, als symbool van huiselijke gezelligheid. De tijd van de bloemkoolroosjes, maar wel onbespoten want we zijn met het milieu bezig. Het was de tijd dat de oerwouden werden gesloopt, maar thuis kozen we voor behang met een boslandschap. De tijd van zelf weven, wollen truien breien.' De betrokkenheid van Charles de Mooij bij beide tentoonstellingen laat zich raden: 'Ik ben sowieso geïnteresseerd in massacultuur.'

Weinig overlap

gevraagd naar de toekomst heeft Charles de Mooij aan *oneliners* genoeg om zijn agenda te bepalen: de voorgenomen uitbreiding van het museum, het vasthouden van het publiek en verder werken aan naamsbekendheid. En bovenal: kwaliteit blijven bieden.

‘Belangrijk in de afgelopen periode was vooral contact met de eigen achtergrond, Brabant en Den Bosch. Vóór die tijd waren we daar een beetje los van. Die relatie is hersteld. We zijn een Brabants museum in Den Bosch. We zijn niet alleen het gezicht van Brabant, maar ook het gezicht óp Brabant. Ook landelijk hebben we nogal wat naamsbekendheid. Met de uitbreiding die op stapel staat en samen met het museum sm’s zijn wij straks het grootste ‘museumkwartier’ van Zuid-Nederland, een museum dat de Zuid-Nederlandse cultuur nadrukkelijk wil tonen.’

Charles de Mooij verheugt zich nu al op de samenwerking met het sm’s op één locatie. ‘Ik denk dat we er allebei voordeel van zullen hebben. Niet alleen op het professionele vlak, maar ook wat de sfeer betreft. We zijn volledig complementair. Er is weinig overlap. Voor het publiek is het heel belangrijk op één plaats allebei te zien. Daardoor kun je bezoekers in contact brengen met stukken, die ze niet verwachten.’

Sfeer

‘Dat we door bij elkaar te zitten gezamenlijke faciliteiten kunnen hebben, zoals bijvoorbeeld de museumwinkel, is ook wel belangrijk, maar in feite bijkomstig. Het gaat om meer. Je gaat toch dingen samen

doen. sm’s is erg goed op het gebied van vormgeving. Daarvan kunnen wij profiteren.’ Charles de Mooij heeft eigenlijk aan één stelregel genoeg: ‘Het publiek komt op de eerste plaats.’

Ook de stad Den Bosch is gediend met de komende samenwerking. ‘Denk maar aan de wervende kracht die een museum, en straks het museumkwartier, heeft voor de binnenstad van Den Bosch. Ook al is dat niet onze drive, het is wel mooi meegenomen.’ Hét voorbeeld: ‘Er is uitgerekend dat alleen al de bezoekers van de tentoonstelling *Ans Markus* gemiddeld buiten het museum nog eens elf euro per persoon méér hebben uitgegeven. Reken maar uit: met 65.000 bezoekers is dat een bedrag van ruim zeven ton.’ En: ‘Het ziet er naar uit dat we een totaal van 150.000 bezoekers dit jaar gemakkelijk gaan halen.’ Daarbij in aanmerking genomen dat ‘Wauw’ niet zo’n kaskraker zal worden als ‘Knus’. Voorzichtig geschat oppert Charles de Mooij: ‘Als we de 70.000 halen ben ik erg content.’

‘Om je exploitatie rond te krijgen heb je per tentoonstelling tussen de 30- en 35.000 bezoekers nodig. Met Leon Adriaans, onze volgende tentoonstelling, komen we daar vast niet aan. Dat is niet erg, maar ik moet in de programmering wel zo zoeken dat ik ervoor en erna meer haal.’

Overigens: ‘Een gemiddelde van 30.000 is voor een provinciaal museum gewoon erg veel. Maar wel nodig, niet alleen voor je exploitatie, maar ook voor je personeel. Je merkt het aan de sfeer in het museum. Als het stil is in een museum, is dat niet aangenam voor de mensen in het museum. Als er veel bezoekers komen is de sfeer vanzelf goed.’